RAPPORT

Nye Hitra 1

OPPDRAGSGIVER

Statkraft Energi AS

EMNE

Konsekvensutredning – Kulturminner og kulturmiljø

DATO / REVISJON: 10. mars 2026 / 01

DOKUMENTKODE: 10258198-01-RIM-RAP-006

Multiconsult

Foto, illustrasjoner og figurer: Multiconsult om annet ikke er oppgitt.

Dette dokumentet har blitt utarbeidet av Multiconsult på vegne av Multiconsult Norge AS eller selskapets klient. Klientens rettigheter til dokumentet er gitt i den aktuelle oppdragsavtalen eller ved anmodning. Tredjeparter har ingen rettigheter til bruk av dokumentet (eller deler av det) uten skriftlig forhåndsgodkjenning fra Multiconsult med mindre annet følger av norsk lov. Multiconsult påtar seg intet ansvar for bruk av dokumentet (eller deler av det) til andre formål, på andre måter eller av andre personer eller enheter enn det som er godkjent skriftlig av Multiconsult. Deler av dokumentet kan være beskyttet av immaterielle rettigheter og/eller eiendomsrettigheter. Kopiering, distribusjon, endring, behandling eller annen bruk av dokumentet er ikke tillatt uten skriftlig forhåndssamtykke fra Multiconsult eller annen innehaver av slike rettigheter med mindre annet følger av norsk lov.

Multiconsult

RAPPORT

OPPDRAG	**Nye Hitra 1**	DOKUMENTKODE	10258198-01-RIM-RAP-006
EMNE	Konsekvensutredning – kulturminner og kulturmiljø	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAGSGIVER	**Statkraft**	OPPDRAGSLEDER	Håvard Finanger
KONTAKTPERSON	Henriette Rogde Haavik	UTARBEIDET AV	Frans-Arne H. Stylegar
KOORDINATER	Sone: Øst: Nord:	ANSVARLIG ENHET	By- og områdeutvikling, Sør
GNR./BNR./SNR.	/ /		

01	10.03.2026	Konsekvensutredning – kulturminner og kulturmiljø	FAS	T. Røskar	HAVF
00	13.11 2025	Konsekvensutredning – kulturminner og kulturmiljø	FAS	T. Røskar	HAVF
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

Innholdsfortegnelse

0 Sammendrag 5
1 Bakgrunn for prosjektet 6
2 Metode 7
2.1 Utredningskrav 7
2.2 Influensområde 7
2.3 Avgrensning mot andre fagtema 8
3 Tiltaksbeskrivelse 8
3.1 Nullalternativet 8
3.2 Utbyggingsalternativet 9
4 Kunnskapsgrunnlaget 11
4.1 Eksisterende kunnskap 11
4.2 Kulturhistorisk bakgrunn 11
4.3 Registreringer 12
5 Trinn 1: Verdi, påvirkning og konsekvens for delområder 14
5.1 Inndeling i delområder 14
5.2 Verdivurderte områder 15
5.2.1 Delområde KM01 Eldfjellsveien 15
5.2.2 Delområde KM02 Eldsfjellet 17
5.2.3 Delområde KM03 Øra 19
5.2.4 Delområde KM04 Dolmsundet 21
5.2.5 Delområde KM05 Trondheimsleia 23
5.2.6 Delområde KM06 Helgebostadøya/Hestnessundet 25
5.2.7 Delområde KM07 Barmfjorden 27
5.2.8 Delområde KM08 Fillfjorden 29
6 Trinn 2: Konsekvens av alternativer 32
6.1 Sammenstilling av konsekvenser 32
6.2 Rangering av alternativer 32
6.3 Usikkerhet 33
7 Referanser 34

Vedlegg: Trøndelag fylkeskommune 2025. Hitra kommune. Tilbakemelding etter gjennomført arkeologisk registrering i forbindelse med områderegulering for Nye Hitra 1 Vindpark.

0 Sammendrag

Det er gjennomført en konsekvensutredning for fagtemaet etter retningslinjene i veileder M-1941. Det er identifisert åtte (8) kulturmiljøer innenfor tiltaks- og influensområdet, fem av disse er vurdert til å ha stor verdi, de øvrige har middels verdi.

Tiltaket er i hovedsak en endring av eksisterende vindkraftanlegg og atkomstvei på/til Eldsfjellet i Hitra kommune, og påvirkning og konsekvens for samtlige delområder vurderes som ubetydelig. Samlet konsekvensgrad er ubetydelig.

Når nullalternativet og utbyggingsalternativet likevel rangeres ulikt for dette fagtemaet, skyldes det at førstnevnte innebærer noe mindre arealbeslag enn det som er tilfellet i dag, samt at utbyggingsalternativet kan medføre en viss grad av konflikt med det ene av de vurderte delområdene.

Tabell 0-1: Oppsummering av konsekvens og samlet vurdering mellom alternativene.

Delområder	**Alt. 0** **Etter fjerning av dagens Hitra 1**	**Alt. 1** **Nye Hitra 1 bygd og dagens Hitra 1 fjernet**	**Alt. NÅ** **Dagens situasjon med dagens Hitra 1**	**Alt. 1 minus Alt. NÅ** **Forskjell dagens Hitra 1 og nye Hitra 1**
Delområde KM01	0	0	0	0
Delområde KM02	0	0	0	0
Delområde KM03	0	0	0	0
Delområde KM04	0	0	0	0
Delområde KM05	0	0	0	0
Delområde KM06	0	0	0	0
Delområde KM07	0	0	0	0
Delområde KM08	0	0	0	0
Samlet vurdering	Uten betydning	Uten betydning	Uten betydning	Uten betydning
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad	Som i dag, men med noe mindre arealbeslag	Ingen vesentlige konsekvenser	Ingen vesentlige konsekvenser	Ingen vesentlige konsekvenser
Rangering	1	2	(Ikke reelt alternativ)	(Ikke reelt alternativ)
Begrunnelser for rangering		Utbyggingsalternativet vurderes temmelig likt med nullalternativet for fagtemaet. Når de likevel rangeres ulikt, skyldes det a) at alt. 1 kan medføre en viss grad av konflikt med KM01, mens b) nullalternativet innebærer noe mindre arealbeslag enn i dag	-	-

1 Bakgrunn for prosjektet

Hitra 1 vindkraftverk ble satt i drift i 2004 og nærmer seg slutten av sin levetid. Gjeldende anleggskonsesjon av 18.12.2024 har en varighet fram til 19.12.2030. I konsesjonen er det gitt vilkår om at det i god tid før konsesjonen utløper må søkes om fornyelse eller meldes at fornyelse ikke er ønsket.

Statkraft ønsker å fase ut og erstatte dagens Hitra 1 med et nytt vindkraftverk innen 2030, nye Hitra 1 vindkraftverk.

Planområdet er på 7,9 km2 og omfatter indre deler av det felles konsesjonsområdet for dagens Hitra 1 og Hitra 2 vindkraftverk, samt den eksisterende atkomstveien.

Avgrensningen er vist i Figur 1-1.

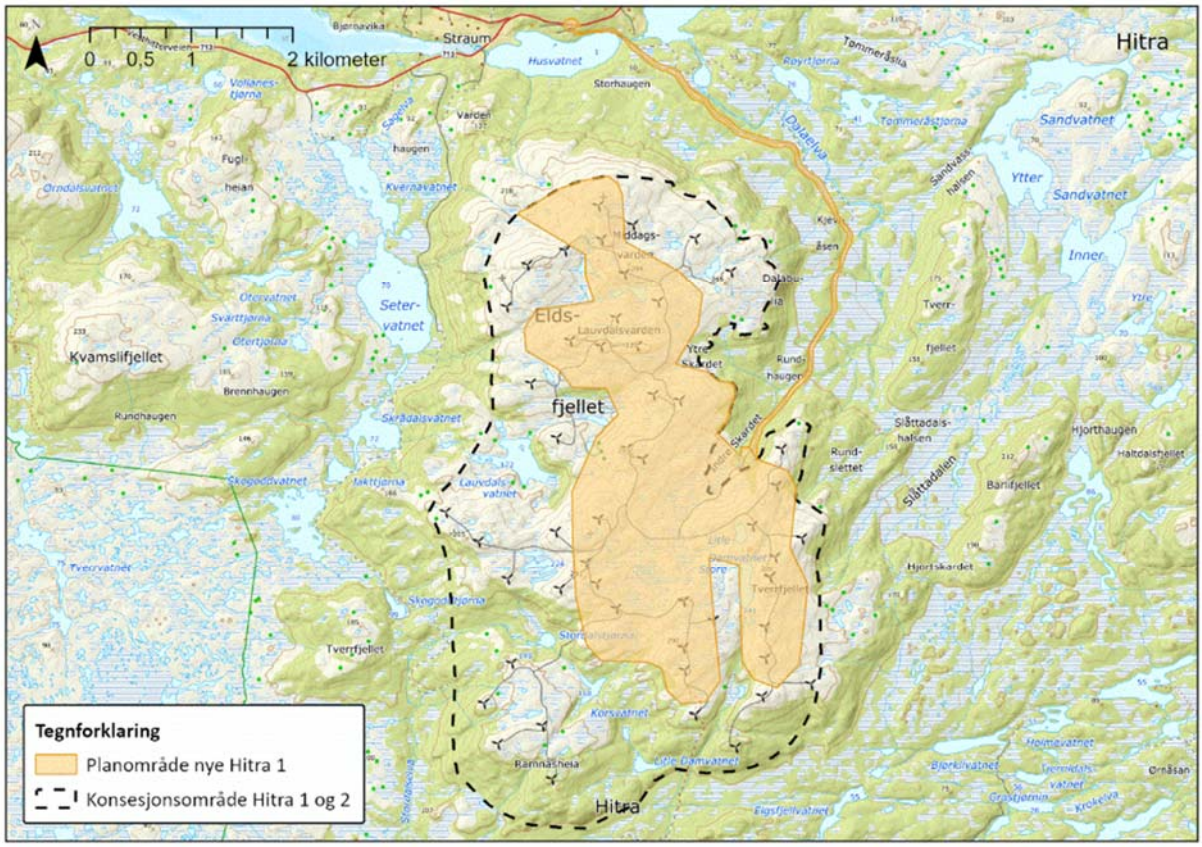

Figur 1-1: Planområdet, Nye Hitra 1.

2 Metode

Formålet med konsekvensutredninger er å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir synliggjort i utarbeidelse av planer og tiltak. Forskrift om konsekvensutredninger (KU-forskriften) (Klima- og miljødepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, 2021) fastsetter krav til innhold i en konsekvensutredning.

I henhold til KU-forskriften § 17 skal utredninger følge anerkjent metodikk og utføres av personer med relevant faglig kompetanse. Herværende utredning følger metodikken i Miljødirektoratenes veileder M-1941. Når det gjelder metodikken og de ulike trinnene i analysen, vises det til veilederen.

2.1 Utredningskrav

Utover de generelle kravene til utredningen, har NVE i sitt utredningsprogram av 25. juni 2025 slått fast at tiltakshaver skal gjøre følgende:

- Beskrive og vise på kart kjente automatisk fredete, vedtaksfredete og nyere tids kulturminner og kulturmiljø i influensområdet.
- Beskrive resultatene fra den arkeologiske registeringen Trøndelag fylkeskommune har utført.
- Vurdere hvordan tiltaket kan påvirke kulturminner/kulturmiljø direkte og indirekte.

2.2 Influensområde

Influensområdet er det området som tiltaket virker inn på, fra de direkte konsekvensene tiltaket har i form av fysiske inngrep i tiltaksområdet til indirekte konsekvenser i form av visuell påvirkning, nærvirkning og fjernvirkning. Synlighet vil avta med økende avstand og påvirkning vil da gå fra noe forringet til ubetydelig.

Influensområdet for visuell fjernvirkning settes ofte til 1000 meter som utgangspunkt for vurderingen. Visuell fjernvirkning kan i noen tilfeller strekke seg lenger, eller kortere enn influensområdets avgrensning. Dette avhenger av tiltakets størrelse, landskapsform mellom tiltak og verdiområde og opplevelsen av verdiområdet innenfor dettes delavgrensning.

Vindturbinanlegg skiller seg ofte ut ved sin store høyde i forhold til andre typer tiltak, og at de befinner seg i ikke-tungt utbygde arealer. Erfaring fra vindkraftverk viser at synlighet avtar med økende avstand. Det er utarbeidet ulike avstandssoner, som sier noe om virkningen i forhold til avstanden til tiltaket. Dette er det mest brukte kriteriet for å vurdere virkninger av vindkraftverk og kraftledninger. Slike avstandssoner er definert og beskrevet noe ulikt fra land til land. Virkningen i forhold til avstand vil variere med typen terreng og topografi. Avstandsberegninger gjøres ut fra kart som viser de ulike avstandssonene og virkningen vurderes ut fra avstand mellom vindkraftanlegget og kulturminnet/-miljøet (NVE-veileder 3-2008; se også Häggström 2013).

I dette tilfellet dreier det seg om en foreslått fornyelse og oppgradering av et eksisterende vindkraftverk. I rapporten er spørsmålet om avstander og visuell påvirkning på viktige kulturmiljøer løst ved at miljøer innenfor en sone på 1 km fra kraftverket er behandlet relativt detaljert, ettersom det først og fremst er i nærområdet at nye tiltak vil kunne medføre negativ påvirkning/skade på kjente kulturminner. Det er også definert et ytre influensområde på 10 km fra eksisterende vindkraftverk, og definert kulturmiljøer innenfor denne sonen. Graden av synlighet varierer, og fra enkelte av kulturmiljøene vil anlegget bare i mindre grad være synlig. Gjennomgangen av kulturmiljøer i den ytre sonen vil være noe mer overordnet enn innenfor 1 km-sonen.

Tabell 2-1: Påvirkningstabell for visuelle påvirkning, etter M-1941.

Påvirkning	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Visuell fjernvirkning	Utsynet fra kulturmiljøet bedres/ gjenopprettes fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet bedres/gjenopprettes. Enkeltminner som er laget for å være svært synlige, får bedret utsyn/innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger styrkes	Ingen eller ubetydelig visuell fjernvirkning.	Utsynet fra kulturmiljøet blir noe endret fra kulturhistorisk viktige utsyns-punkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet vanskeliggjøres i noen grad. Enkeltminner som er laget for å være svært synlige, får noe redusert eller endret utsyn/innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger svekkes i noen grad.	Utsynet fra kulturmiljøet blir sterkt endret fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet vanskeliggjøres. Enkeltminner som er laget for å være svært synlige, får sterkt endret eller redusert utsyn/innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger svekkes.	Utsynet fra kulturmiljøet blir blokkert eller sterkt endret fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet blokkeres. Enkeltminner som er laget for å være svært synlige, mister eller får sterkt endret utsyn/innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger svekkes vesentlig.

2.3 Avgrensning mot andre fagtema

I en konsekvensutredning skal konsekvenser telles kun én gang. Innholdet i fagtema kulturmiljø ligger tett på andre fagtema som blir utredet i prosjektet. Avgrensningen mot øvrige utredningstema er basert på retningslinjer for grensesetting i M-1941, og hva som er ansett som hensiktsmessig i å plassere under fagtema kulturmiljø etter dialog med utredere for andre fagtema.

Kulturminner og kulturmiljøer har naturlig sammenheng med landskapet. I fagutredningen for landskap vurderes sammenhengene i landskapet. Utvalgte kulturlandskap vurderes også under tema landskap. I landskapsutredningen vurderes det *romlige og visuelle* landskapet.

De kulturhistoriske aspektene ved landskapet og kulturminner og -miljøer i landskapet behandles under fagtemaet kulturmiljø.

3 Tiltaksbeskrivelse

3.1 Nullalternativet

Nullalternativet innebærer at Hitra 1 ikke fornyes. Endringer fra dagens miljøtilstand vil iht. gjeldende konsesjonsvilkår omfatte fjerning av de 24 vindturbinene i Hitra 1, og tilbakeføring av veier og plasser som ikke er påkrevd for videre drift av Hitra 2. Siden Hitra 2 i stor grad er etablert utenfor Hitra 1 ved forlengelser av veinettet, er det bare de 24 kranoppstillingsplassene til Hitra 1 samt 13 stikkveier på totalt 2,1 km som kun går til Hitra 1-turbinene som kan fjernes. I tillegg inngår lagringsarealet der atkomstveien møter internveinettet, da denne er beholdt fra utbyggingen av Hitra 2 under

forutsetning av en fornying av Hitra 1. Samlet gruslagt areal som skal tilbakestilles utgjør etter dette 43 dekar.

Det vil i tillegg være aktuelt å endre på deler av tilliggende, tilbakeførte arealer med større skjæringer og fyllinger, men dette må vurderes konkret i en anleggsfase og lar seg ikke arealfeste nå. Kabler mv. vil bli liggende. Det legges til grunn at det er kort tid mellom en slik tilbakeføring i nullalternativet og en fornying av Hitra 1, slik at mulige sekundæreffekter av fjerning av vindturbiner og tilbakeføring av arealer, ikke inngår. Det forventes heller ikke andre merkbare endringer i miljøtilstanden, f.eks. som følge av klimaendringer, fra dagens tilstand og fram til sammenligningsåret 2030.

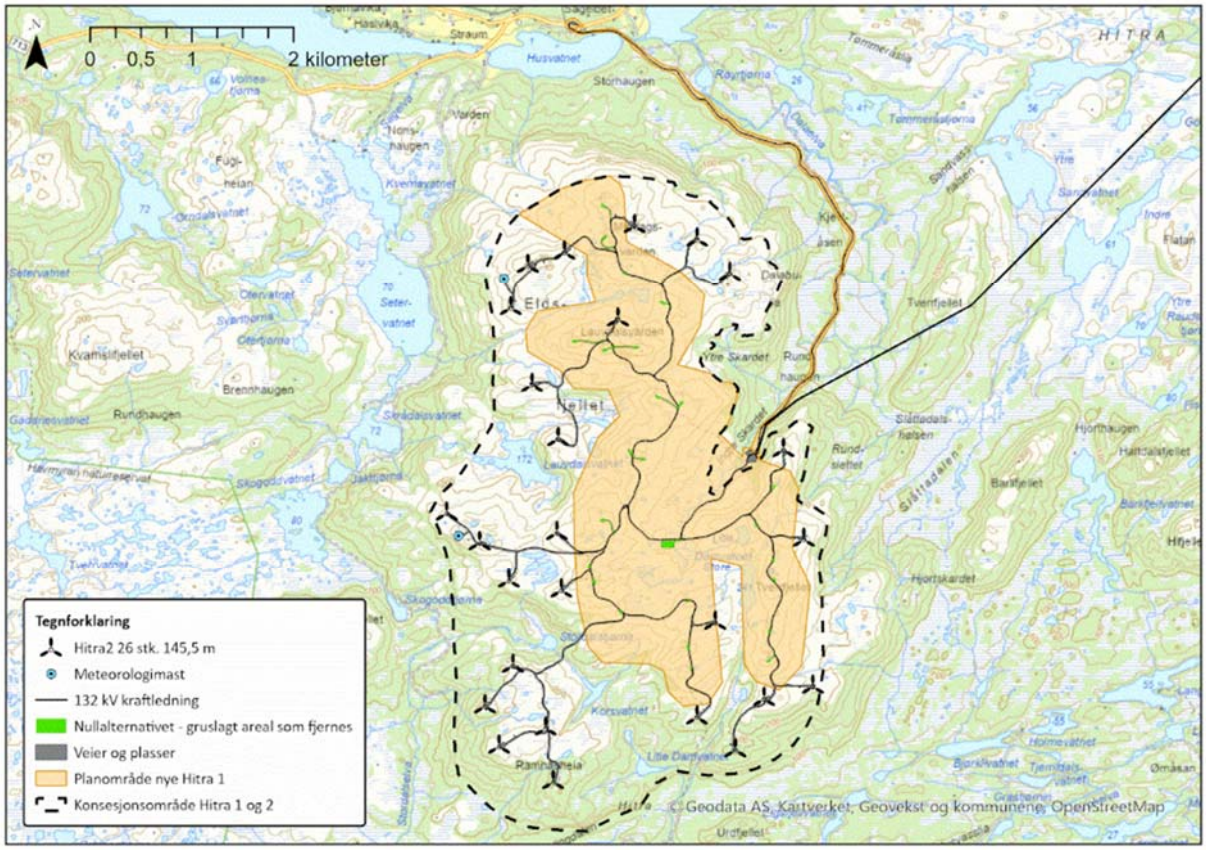

Figur 3-1: Planområdet og nullalternativet, gjenværende Hitra 2 vindkraftverk etter fjerning av Hitra 1.

3.2 Utbyggingsalternativet

Nye Hitra 1 skal benytte eksisterende kraftledning fra vindkraftverket til Fillan transformatorstasjon. Utredningen har lagt til grunn 12 – 15 turbiner med effekt på 5 – 8 MW.

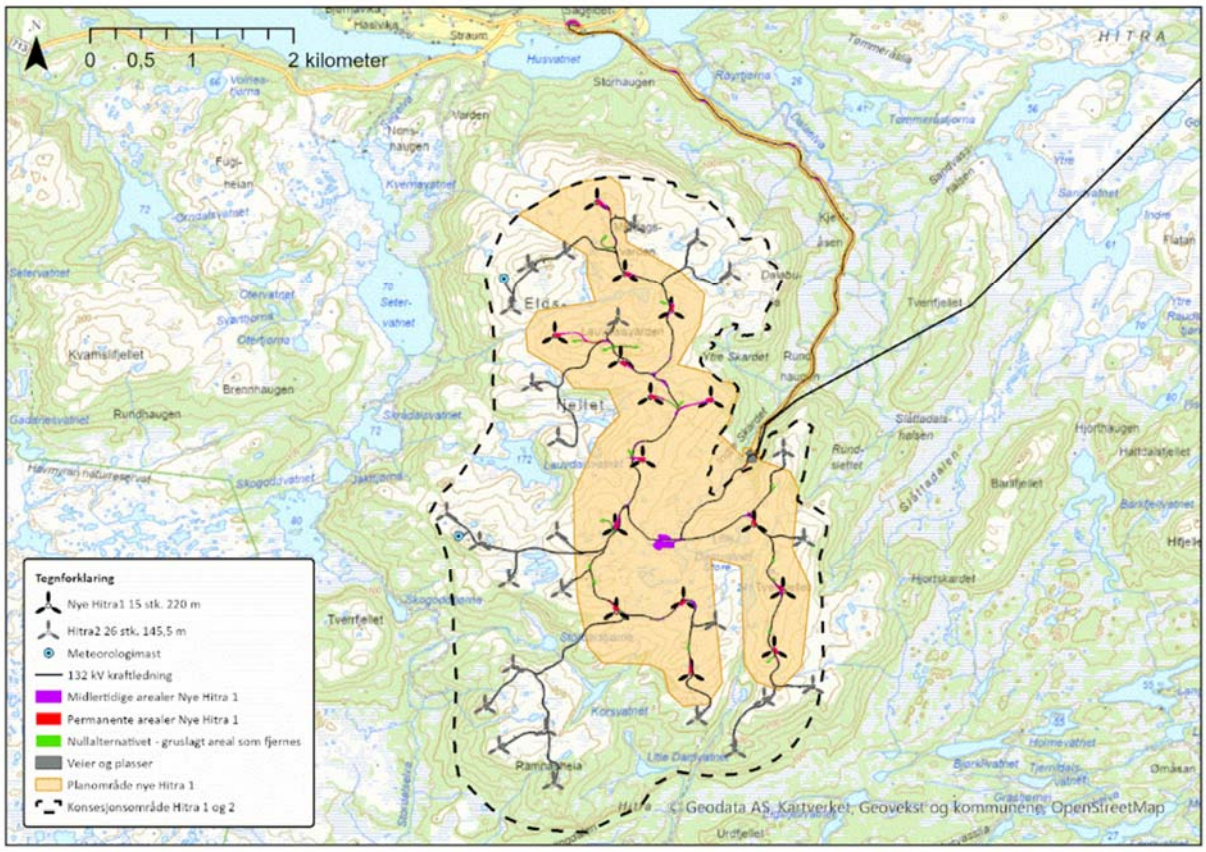

Figur 3-2: Alternativ 1. Turbinsymbol for nye Hitra 1 er tegnet bak ny arealbruk for å ikke dekke til denne.

Utbyggingsløsningen som er lagt til grunn for konsekvensutredningen består av:

- 15 vindturbiner med høyde inntil 220 m og rotor inntil 175 m.
- Nødvendige hjelpeanlegg:
  - Etablering av kranoppstillingsplasser og fundamenter per turbin. Delvis overlapp med eksisterende kranoppstillingsplasser som gjenbrukes.
  - Ca. 1,9 km med nye internveier (hvorav ca. 0,5 km gjenbruk av internveier i dagens Hitra 1 som fjernes i nullalternativet, dvs. ca. 1,4 km ny vei sammenlignet med i dag), og oppgradering av eksisterende veianlegg for tilrettelegging for større vindturbiner.
  - Legging av nye internkabler i veiskulder og i eksisterende terrenggrøfter.
  - Etablering av nødvendig riggplass og massetak.
  - Nødvendige oppgraderinger innenfor eksisterende transformatorstasjonsområde.
- Gjenbruk/ikke tilbakeføring av de arealer fra dagens Hitra 1 som trengs for etablering av nye Hitra 1, og som uten fornying ville ha blitt tilbakeført.
- Totalt arealinngrep (permanent og midlertidig) ut over eksisterende veier og plasser er beregnet til ca. 112 dekar, hvorav ca. 63 dekar er tidligere urørte arealer, 33 dekar er tidligere tilbakeførte arealer og 16 dekar er gjenbruk av gruslagte veier og plasser som tilbakeføres i nullalternativet. Det tas forbehold om at dette er grovprosjektering som vil få endringer. Sikrere tall vil framkomme i detaljplan.

4 Kunnskapsgrunnlaget

4.1 Eksisterende kunnskap

Utredningen er gjennomført av arkeolog Frans-Arne H. Stylegar. Det er ikke foretatt egen befaring i tiltaksområdet, men Trøndelag fylkeskommune har utført og ferdigstilt sine registreringer etter kulturminnelovens § 9.

Utredningen er basert på data i Askeladden (inkl. SEFRAK-registreringer), Kulturminnesøk og universitetsmuseenes gjenstandsdatabase (Unimus), samt lokalhistorisk litteratur (se oversikt bakerst i dokumentet). Det er videre brukt data fra tidligere gjennomførte arkeologiske og kulturhistoriske registreringer i området, samt utredningsarbeid i forbindelse med Hitra 1 og Hitra 2.

Fylkeskommunens registreringer og vurderinger fra feltarbeidet i 2025 inngår i kunnskapsgrunnlaget, som vurderes som godt.

4.2 Kulturhistorisk bakgrunn

Øyene sør for innløpet til Trondheimsfjorden har vært besøkt, brukt og etter hvert bebodd av mennesker siden eldre steinalder. I leden mellom Hitra og fastlandet har det meste av skipstrafikken både langs landet og inn til Trondheim og Trøndelagsbygdene gått i århundrer, kanskje like lenge som man har hatt seilførende fartøyer (Sylvester 2005). Her fantes en rekke kjente havner, fiskevær og handelssteder, og selve leden – både Trondheimsleia og fjorder og sund ellers i området – er markert av gravrøyser på nes og holmer. Hitra har trolig også hatt sjøsamisk bosetting, men denne er lite studert, og ingen av de registrerte kulturminnene/-miljøene i området er knyttet til den sjøsamiske befolkningen (Hermanstrand 2017).

Selve tiltaksområdet omfatter terrenget rundt Eldsfjellet, et hei- og fjellområde sentralt på Hitra med mye fjell i dagen. Potensialet for arkeologiske funn er derfor begrenset.

Det er registrert flere steinalderlokaliteter langs Eldsfjellsveien og til dels langs Dalaelva. Ingen av de registrerte boplassene har gitt diagnostiske funn, men det er sannsynlig at de skriver seg fra eldre steinalder. Dette området var sjønært i eldre steinalder, og i det trange sundet som fantes her den gangen, var ressursgrunnlaget i form av jakt og fiske svært godt. Boplassene er kjent takket være arkeologisk registreringsarbeid i tidligere utbyggingsfaser av vindkraftverket (Pettersen 1999; 2010).

I sentrale deler av tiltaksområdet er det pediment som dominerer, og de kjente kulturminnene består av synlige anlegg knyttet enten til fangst eller ferdsel gjennom området. Det dreier seg for det første om tre buestillinger («bogasteller»), som alle er vurdert av Trøndelag fylkeskommune som automatisk fredet. Buestillingene er knyttet til jakt, helst fra tiden før kuler og krutt ble tatt i bruk.

Ellers er det kjent/registrert seks varder i tiltaksområdet. Ingen av disse er vurdert som automatisk fredet, og de har trolig ulik bakgrunn. Den såkalte «Lauvdalsvarden» er vist som trigonometrisk punkt på flere kart fra slutten av 1800-tallet; den er antakelig bygd i forbindelse med oppmålingsarbeider på 1850-tallet. En annen av de registrerte vardene (id 330192) kan ha samme bakgrunn, eller det kan være tale om restene av en eldre vete (Walberg 2007:160). Det er videre nevnt en «vardehytte» i nærheten av Middagsvarden (ikke registrert, se Kulturutvalget1975, s. 75).

I seinere tid var området et yndet terreng for hjortejakt. De første sportsjegerne skal ha kommet hit i 1870-årene. Disse var engelske jegere, og deretter var jaktterrenget leid bort til norske sportsjegere, Treschow Fritzøe, Løvenskiold og Egeberg. Kong Oscar 2. jaktet hjort på Hitra i 1891 som sistnevntes gjest. Fra 1906 og fram til 1. verdenskrig var det den tyske baronen Lewerkhusen som satt på jaktrettighetene. Han fikk bygd en prektig jakthytte i sveitserstil ved Setervatnet, med spisestue,

peisestue, hall, kjøkken og fem soverom. Hytta ble imidlertid solgt og flyttet i 1931 (Fugelsøy 1958:384ff.).

Tabell 4-1: Tidstabell med periodeinndeling. For Nord-Norges del opererer en med en egen periodeinndeling som først og fremst gjelder for områder lenger nord enn Saltfjellet

Periode	**Sør.Norge**	**Underperioder**		**Nord-Norge**
Steinalder 9500-1700 f.Kr	Eldre steinalder (Mesolitikum)	Tidligmesolitikum	9500-8000 f.Kr	Eldre steinalder 9500-5000 f.Kr
		Mellommesolitikum	8000-6500 f.Kr	
		Seinmesolitikum	6500-4000 f.Kr	
	Yngre steinalder (Neolitikum)	Tidligneolitikum	4000-3400 f.Kr	Yngre steinalder 5000-2000 f.Kr
		Mellomneolitikum	3400-2300 f.Kr	
		Seinneolitikum	2300-1700 f.Kr	
Bronsealder 1700-500 f.Kr	Eldre bronsealder		1700-1100 f.Kr	Tidlig metalltid 2000 f.Kr. til Kr.f.
	Yngre bronsealder		1100-500 f.Kr	
Jernalder 500 f.Kr-1030 e.Kr	Eldre jernalder	Førromersk jernalder	500 f.Kr -1	
		Romertid	1-350 e.Kr	
		Folkevandringstid	350-570 e.Kr	
	Yngre jernalder	Merovingertid	570-800 e.Kr	Samisk jernalder 1-1500 e.Kr.
		Vikingtid	800-1030 e.Kr	
	Middelalder	Tidlig middelalder	1030-1130 e.Kr	
		Høymiddelalder	1130-1350 e.Kr	
		Seinmiddelalder	1350-1536 e.Kr	
Historisk tid 1030 e.Kr-	Nyere tid (Etterreformatorisk tid)	Tidlig nytid	1537-1660 e.Kr	
		Eneveldet	1660-1814 e.Kr	
		Unionstid	1814-1905 e.Kr	
		1900-tall til nåtid	1905 e.Kr.-	

4.3 Registreringer

Tabell 4-2: Registreringer i ulike kategorier innenfor influensområdet (1 km)

Registreringskategori	Registreringer i influensområdet (1 km)
Arkeologiske kulturmiljøer i utmark	Steinalderlokaliteter, Askeladden-id 113690,113685, 113691, 113686, 113693, 113689. 113692, 113688, 113687, 113701, 113702, 212820, 212839 og 212840; bogasteller 330174, 330175 og 331039
Kirker og kirkegårder	Ingen
Gårdsmiljøer og andre kulturmiljøer knyttet til landbruk	Ingen
Kulturminner og kulturmiljøer knyttet til samferdsel	Evt. 330190, 330191, 330104 og 330195
Nærings- og industriminner og kulturmiljøer	Ingen
Maritime kulturmiljøer	Ingen
Forsvars- og krigsminner	Evt. 330192
Kulturminner eller kulturmiljø knyttet til samfunnsfunksjoner	Evt. 330193
Samiske kulturminner eller kulturmiljøer	Ingen
Steder det er knyttet tro eller tradisjon til	Ingen
Bomiljøer	Ingen
Grønnstrukturer og friluftsområder	Ingen
Kulturmiljøer i byer og tettsteder	Ingen

5 Trinn 1: Verdi, påvirkning og konsekvens for delområder

5.1 Inndeling i delområder

Tiltaks- og influensområdet er delt inn i åtte delområder (tabell 5-1,

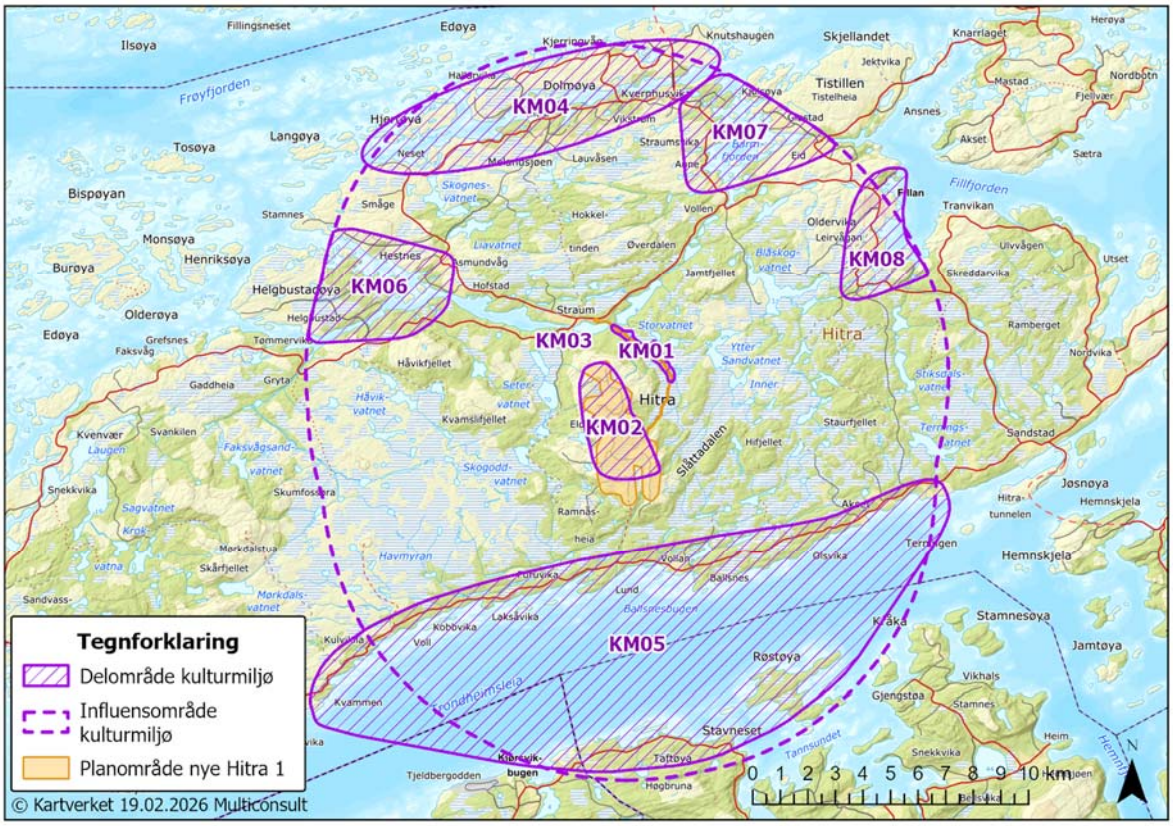

figur 5-1: kart over delområder i utredningsområdet.

).

Delområdene er inndelt gjennom grupperinger av enkeltminner til kulturmiljøer, og flere miljøer gruppert videre sammen der det er hensiktsmessig.

Tabell 5-1: Oversikt over delområder i utredningsområdet (10 km).

Delområde	Beskrivelse	Nummerering
Eldfjellsveien	Steinalderlokaliteter	KM01
Eldsfjellet	Buestillinger og varder	KM02
Øra	Steinalderlokaliteter	KM03
Dolmsundet	Gravrøyser, Dolm middelalderkirke, Hitra kirke, bygningsmiljøer på Sveen ved Melandsjøen og på Hjertøya, samt det tidligere handelsstedet Hopsjøen	KM04
Trondheimsleia	Steinalderlokaliteter, bl.a. helleren på Balsnes, gravminner, hellere og steinalderlokaliteter, flest ved Akset/Hamna, nedlagt kirkested nord på Magerøya og gravrøyser der, samt liknende røyser på Røstøya og ved Taftøysundet	KM05
Helgebolstadøya/Hestnessundet	Stor tetthet av gravrøyser langs sundet, innenfor delområdet ligger også Hestneshola	KM06
Barmfjorden	Gravrøyser på nes og holmer, gravfelt på Eid, flere registrerte steinalderlokaliteter, som ved Barman, samt Storstraumen	KM07
Fillfjorden	Steinalderlokaliteter på Fillan og Vikan og Fillan kirke	KM08

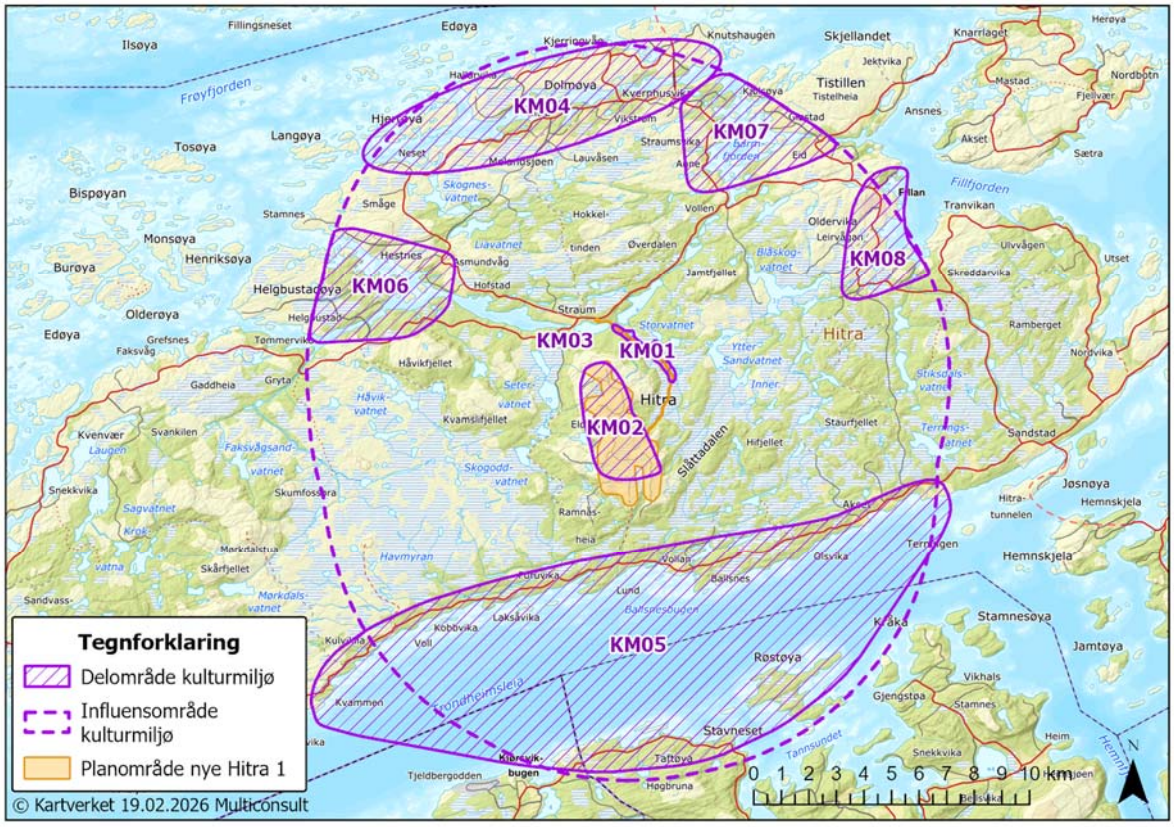

Figur 5-1: Kart over delområder i utredningsområdet.

5.2 Verdivurderte områder

5.2.1 Delområde KM01 Eldfjellsveien

Avgrensning

Delområdet består av registrerte steinalderlokaliteter med følgende unike id-nr i Askeladden:

113690,113685, 113691, 113686, 113693, 113689. 113692, 113688, 113687, 212820, 212839 og 212840

Avgrensingen er vist i **Error! Reference source not found.**.

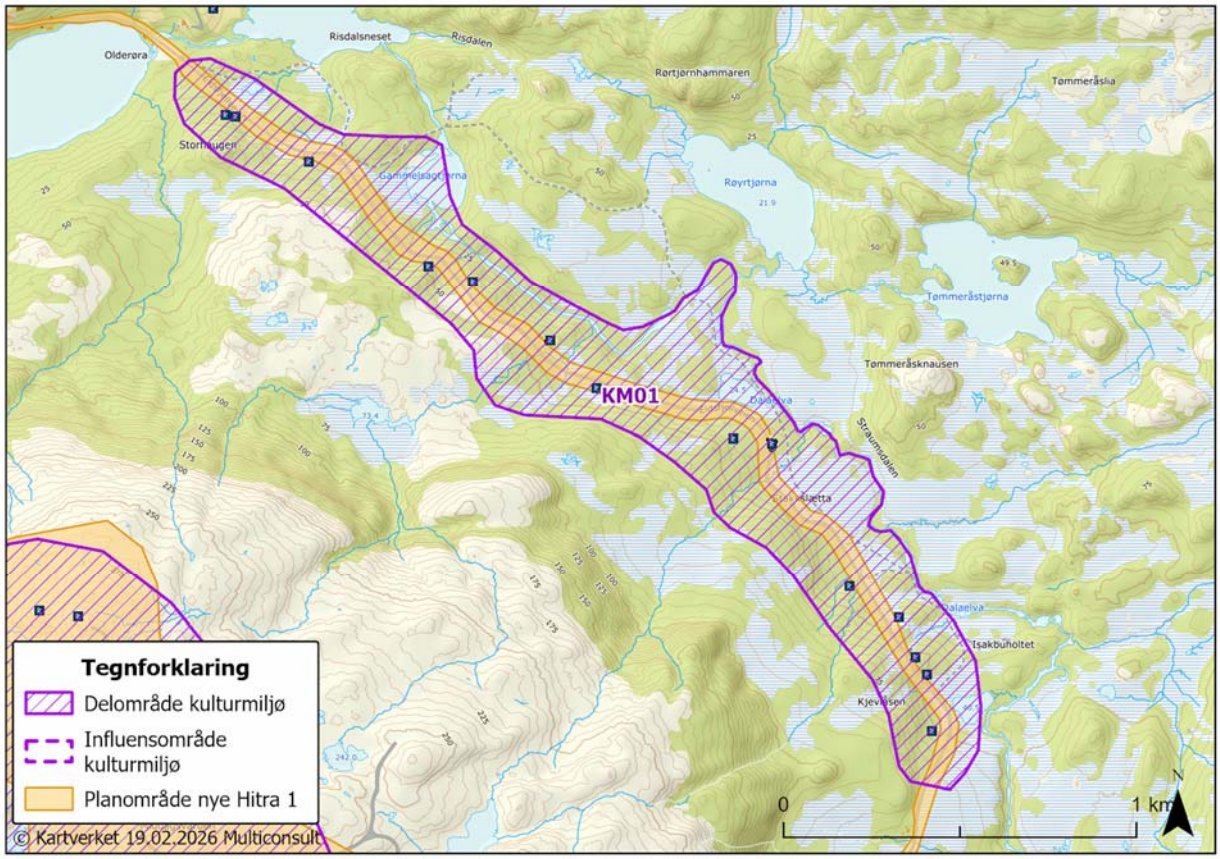

Figur 5-2: Kart over delområde KM01 Eldfjellsveien.

Beskrivelse

Det er registrert flere steinalderlokaliteter langs Eldsfjellsveien og til dels langs Dalaelva. Ingen av de registrerte boplassene har gitt diagnostiske funn, men det er sannsynlig at de skriver seg fra eldre steinalder. Samtlige er automatisk fredet.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 5-2: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM01.

Verdivurdering: Delområde KM01 Eldfjellsveien					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi		Svært stor verdi
			▲		
Steinalderlokalitetene er automatisk fredet og vurderes å ha stor kunnskapsverdi. Verdien settes til **stor**.					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggings-alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Alt. 1	▲ Fylkeskommunen peker på at foreslått plangrense for anleggsveien/Eldfjellsveien berører sikringssonen rundt den ene av steinalderlokalitetene (113693), men ikke selve lokaliteten. Øvrige lokaliteter blir ikke vesentlig mer påvirket enn i dag. Påvirkningen av tiltaket på delområdet som helhet settes derfor til **ubetydelig**.				
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Tiltakets konsekvens					
Utbyggings-alternativ	+++/++++	+/++	0	-	- -	- - -	- - - -
Alt. 1	▲ **Ubetydelig konsekvens** for delområdet (0).				

5.2.2 Delområde KM02 Eldsfjellet

Avgrensning

Delområdet omfatter lokalitetene med id 330174-75, 330190-93, 330195 og 331039.

Det er vurdert som hensiktsmessig å slå lokalitetene sammen til ett delområde.

Avgrensingen er vist i figur 5-3.

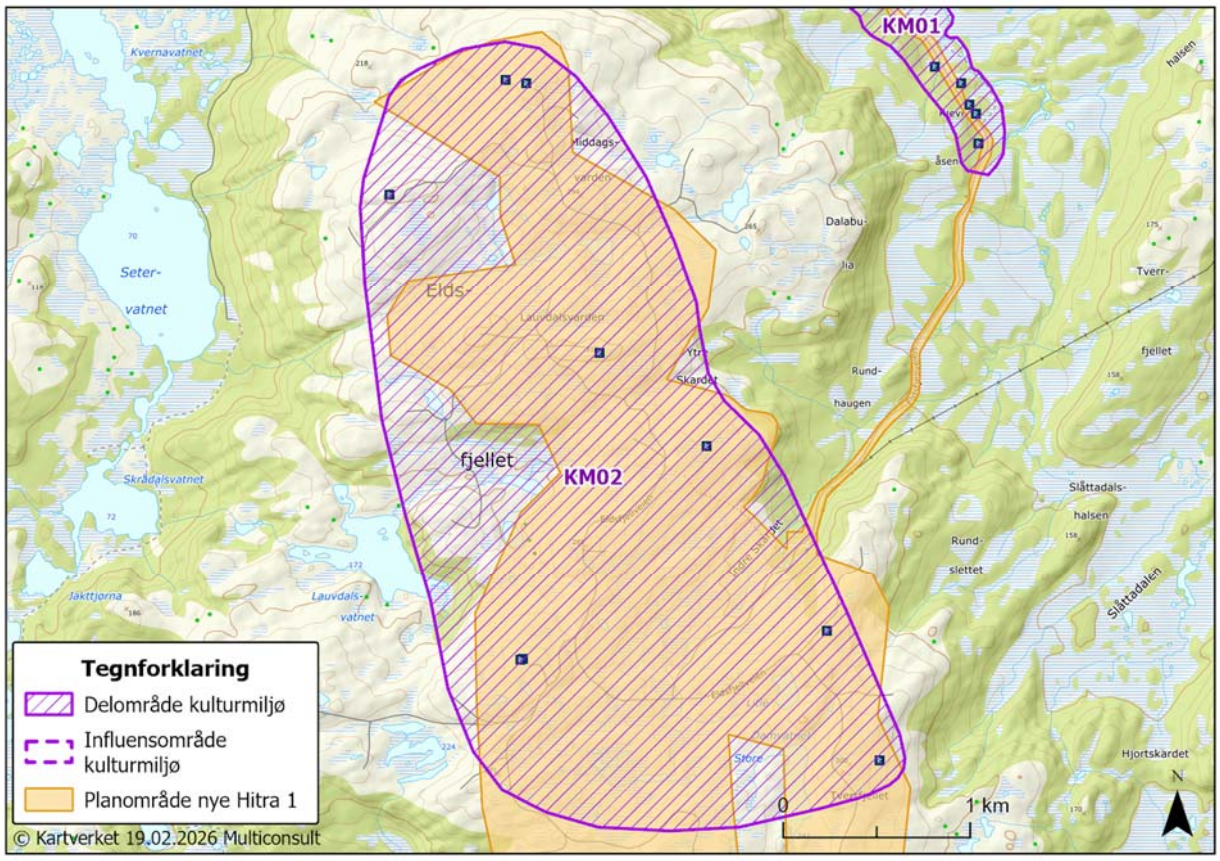

Figur 5-3: Kart over delområde KM02 Eldsfjellet.

Beskrivelse

Innenfor delområdet befinner det seg en rekke registrerte lokaliteter med ulik vernestatus. Tre buestillinger (330174, 330175 og 331039) er vurdert som automatisk fredet, de øvrige er varder uten formell vernestatus (330190-95). Den ene varden (Lauvdalsvarden, 330193) skriver seg trolig fra geografisk oppmålingsarbeid, kanskje i 1850-årene. En annen av de registrerte vardene (330192) kan ha samme bakgrunn, eller det kan være tale om restene av en eldre vete.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 5-3: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM02.

Verdivurdering: Delområde KM02 Eldsfjellet					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	
▲ Tre av lokalitetene i delområdet er automatisk fredet, de øvrig er uten vernestatus. De automatisk fredete buestillingene er til dels dårlig bevart og representerer en utbredt og godt kjent kulturminnetype. Verdien settes til **middels**.					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggings-alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Alt. 1	▲ Påvirkningen av tiltaket vurderes som **ubetydelig**. Lokalitetene ligger innenfor dagens vindparkareal.				
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Tiltakets konsekvens					
Utbyggings-alternativ	+++/++++	+/++	0	-	- -	- - -	- - - -
Alt. 1	▲ **Ubetydelig konsekvens** for delområdet (0).				

5.2.3 Delområde KM03 Øra

Avgrensning

Delområdet omfatter to automatisk fredete steinalderlokaliteter, registrert med id 113701 og 113702 i Askeladden, samt to lokaliteter (løsfunn) med uavklart vernestatus.

Avgrensingen er vist i figur 5-4.

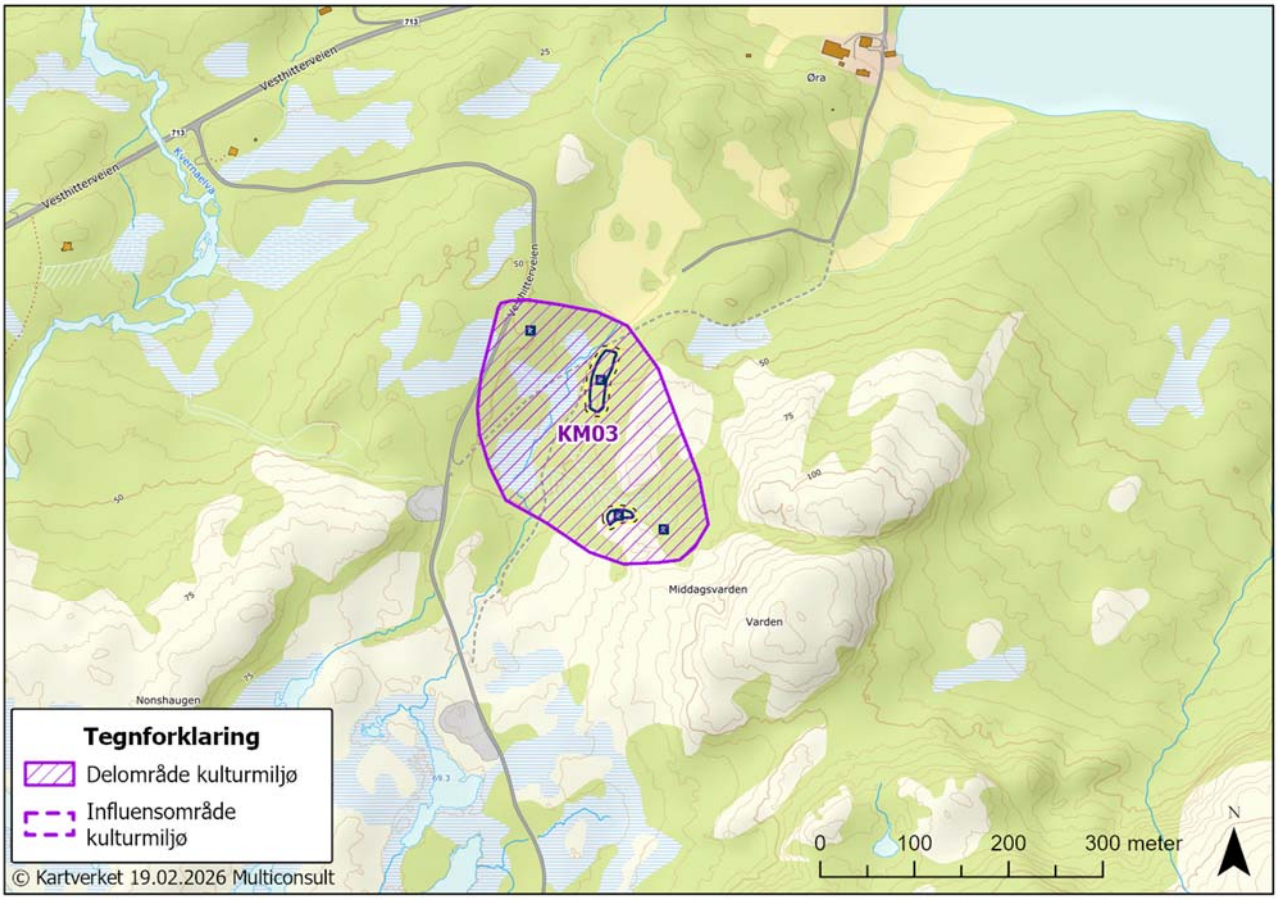

Figur 5-4: Kart over delområde KM03 Øra.

Beskrivelse

Steinalderlokaliteter, påvist ved fylkeskommunens registrering i 2000. Innenfor delområdet befinner det seg også to lokaliteter påvist ved prøvestikking, men som er angitt i Askeladden som løsfunn med uavklart vernestatus.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 5-4: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM03.

Verdivurdering: Delområde KM03 Øra					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	
▲ Selv om de registrerte lokalitetene er automatisk fredet, representerer de ikke et samlet miljø, slik som KM01. De har først og fremst en viss kunnskapsverdi. Verdien settes til **middels**.					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggings-alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Alt. 1	▲ Påvirkningen av tiltaket vurderes som **ubetydelig**. Boplassene er ikke synlige på markoverflaten, og blir ikke påvirket av planlagte tiltak mer enn i dag.				
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Tiltakets konsekvens					
Utbyggings-alternativ	+++/++++	+/++	0	-	- -	- - -	- - - -
Alt. 1	▲ **Ubetydelig konsekvens** for delområdet (0).				

5.2.4 Delområde KM04 Dolmsundet

Avgrensning

Delområdet omfatter sundet og et areal på hver side av dette.

Avgrensingen er vist i figur 5-5.

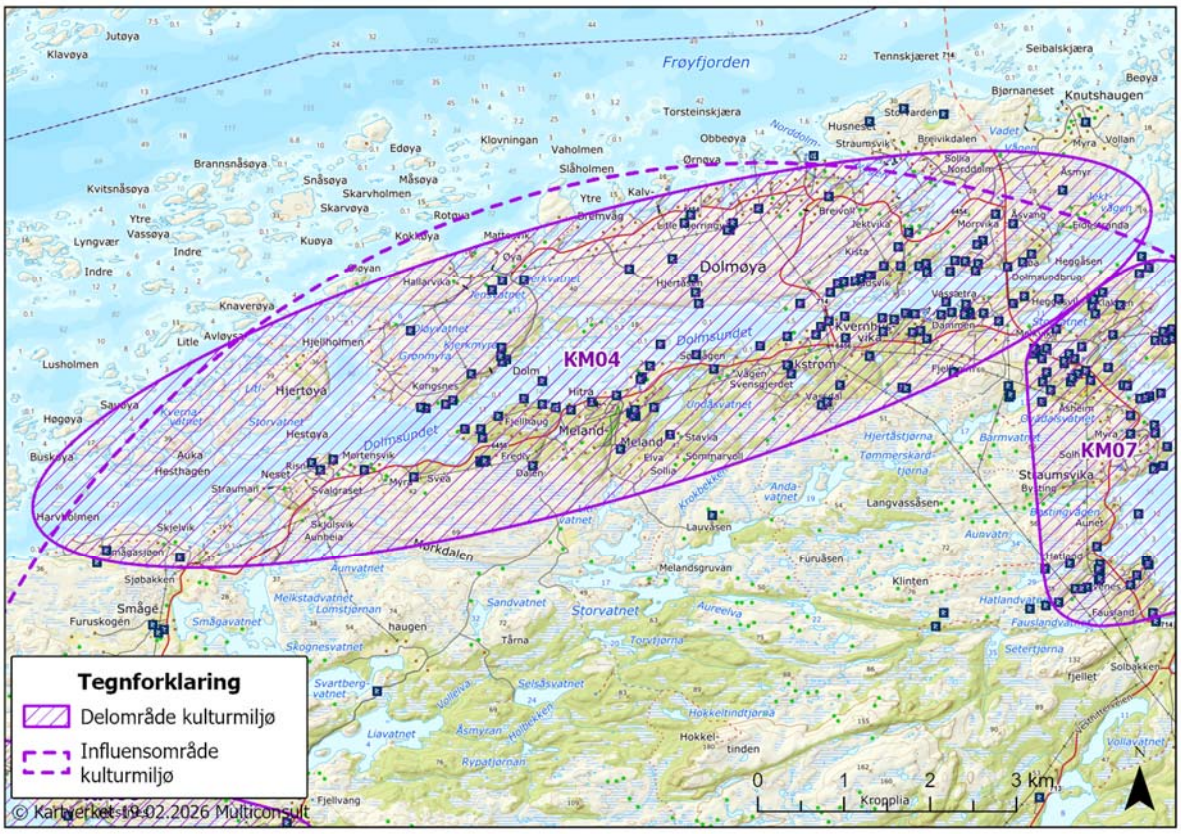

Figur 5-5: Kart over delområde KM04 Dolmsundet.

Beskrivelse

Kommunens kulturminneplan peker på at Dolmsundet «er et kulturminneområde av nasjonal verdi, og her er enkelte områder avsatt med hensynsone for bevaring av kulturmiljø og enkelte områder avsatt for bevaring av naturmiljø».

Sundet ligger som en «kanal» mellom Dolmøya og «Fastlands»-Hitra. På begge sider av sundet er tettheten av registrerte kulturminner betydelig. De eldste sporene etter mennesker her tilhører Fosnatradisjonen i eldre steinalder, og det er påvist flere boplasser fra steinalder.

Spesiell er også mengden av gravrøyser, ikke minst på holmer og skjær. Her er dessuten Dolm middelalderkirke, tuftene etter den gamle prestegården samme sted og den listeførte Hitra kirke. Kommunens kulturminneplan trekker videre fram bygningsmiljøene på Sveen ved Melandsjøen og på Hjertøya, samt det tidligere handelsstedet Hopsjøen.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 5-5: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM04 Dolmsundet.

Verdivurdering: Delområde KM04 Dolmsundet					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	
▲ Delområdet har mange automatisk fredete kulturminner, og det er høyt prioritert i Hitra kommunes kulturminneplan. Området er dessuten trukket fram i Trøndelag fylkeskommunes regionalplan for kulturminner. Verdien settes til **stor**.					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggings-alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Alt. 1	▲ Delområdet blir ikke direkte påvirket av det foreslåtte tiltaket. Dagens kraftverk er synlig fra vesentlige deler av kulturmiljøet, først og fremst på nordsiden av sundet. Teoretisk synlighetsmodell viser at det er svært stor grad av sammenfall mellom de delene av kulturmiljøet som kraftverket er synlig fra i dag på den ene siden, og de som blir visuelt påvirket av nye Hitra 1. Påvirkningen settes derfor til **ubetydelig**.				
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Tiltakets konsekvens					
Utbyggings-alternativ	+++/++++	+/++	0	-	- -	- - -	- - - -
Alt. 1	▲ **Ubetydelig konsekvens** for delområdet (0).				

5.2.5 Delområde KM05 Trondheimsleia

Avgrensning

Delområdet omfatter Trondheimsleia og et areal på hver side av dette.

Avgrensingen er vist i figur 5-6.

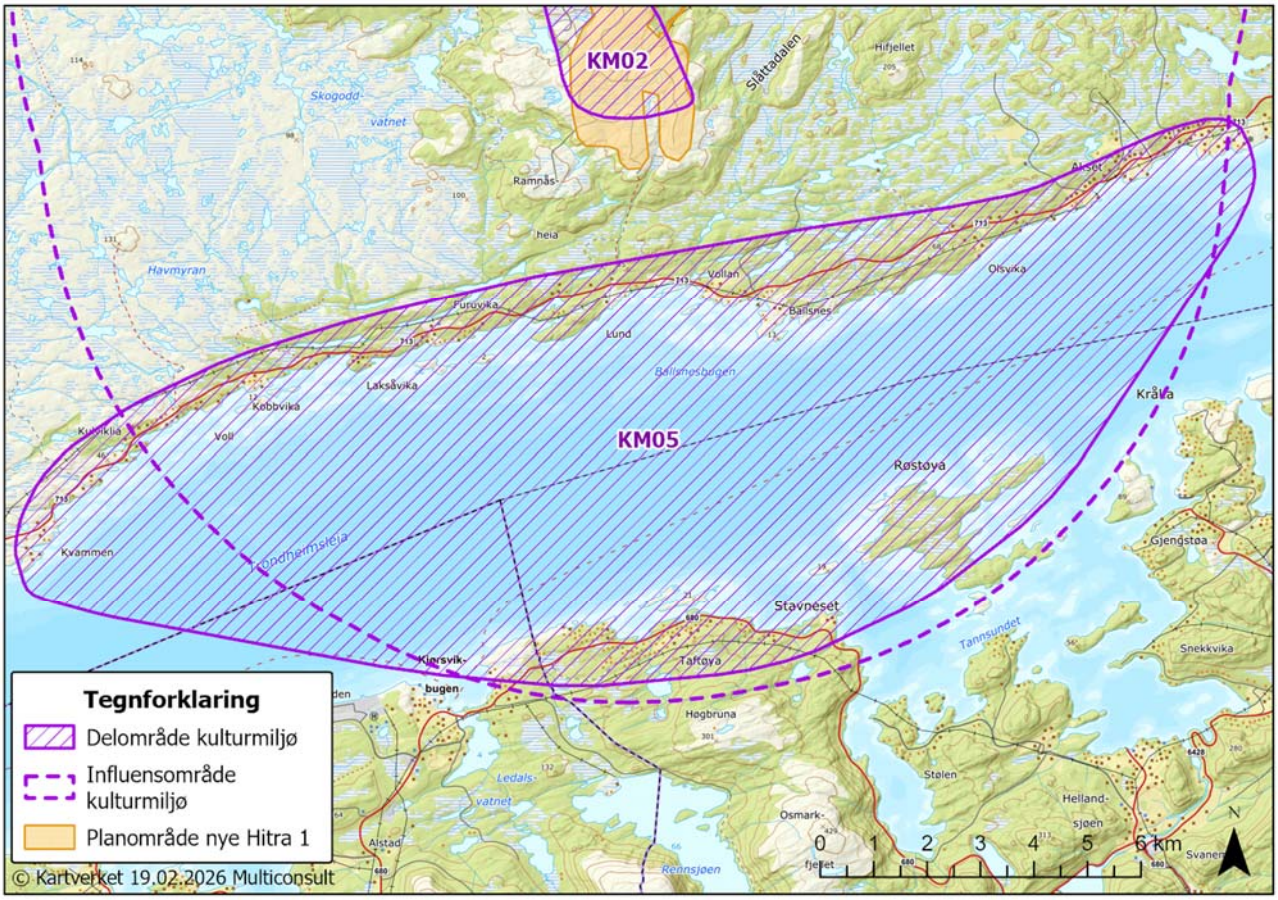

Figur 5-6: Kart over delområde KM05 Trondheimsleia.

Beskrivelse

Trondheimsleia eller «Skeiet» mellom Hitra og fastlandet har vært del av hovedleden langs kysten og inn til Trondheimsfjorden i århundrer. Det er spredte registreringer i delområdet, flest ved Akset/Hamna, både gravminner, hellere og steinalderlokaliteter. Lenger vest i delområdet er den kjente steinalderlokaliteten (helleren) på Balsnes, som blant annet ga funn av det som den gang (på 1930-tallet) var et av de eldste sporene etter korndyrking i Norge (Petersen 1935). Av interesse er også det nedlagte kirkestedet nord på Magerøya og gravrøysene der, samt liknende røyser på Røstøya og ved Taftøysundet.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 5-6: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM05 Trondheimsleia.

Verdivurdering: Delområde KM05 Trondheimsleia					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	
▲ Delområdet rommer viktige automatisk fredete kulturminner, men størst interesse er knyttet til selve farleia som kulturmiljø. Verdien settes til **stor**.					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggings-alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Alt. 1	▲ Delområdet blir ikke direkte påvirket av det foreslåtte tiltaket. Dagens kraftverk er synlig fra vesentlige deler av kulturmiljøet, først og fremst fra selve Trondheimleia og fra fastlandet. Teoretisk synlighetsmodell viser at det er svært stor grad av sammenfall mellom de delene av kulturmiljøet som kraftverket er synlig fra i dag på den ene siden, og de som blir visuelt påvirket av nye Hitra 1. Påvirkningen settes derfor til **ubetydelig**.				
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Tiltakets konsekvens					
Utbyggings-alternativ	+++/++++	+/++	0	-	- -	- - -	- - - -
Alt. 1	▲ **Ubetydelig konsekvens** for delområdet (0).				

5.2.6 Delområde KM06 Helgebostadøya/Hestnessundet

Avgrensning

Delområdet omfatter en del av Helgebostadøya og arealer på begge sider av Hestnessundet.

Avgrensingen er vist i figur 5-7.

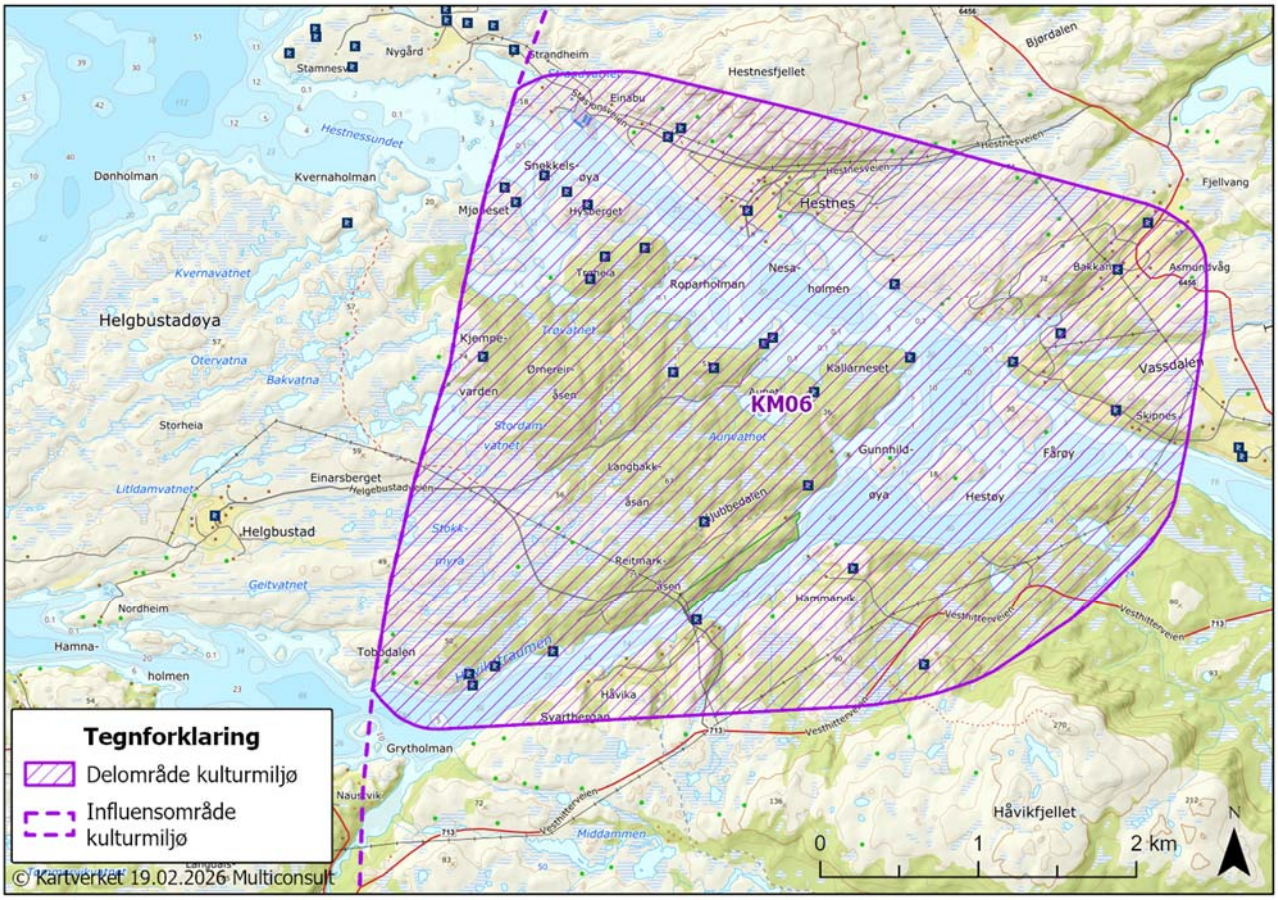

Figur 5-7: Kart over delområde KM06 Helgebostadøya/Hestnessundet.

Beskrivelse

Det er betydelig tetthet av gravrøyser langs sundet, her som ellers i Hitra og ved innløpet til Trondheimsfjorden mer generelt. Innenfor delområdet ligger også Hestneshola, lenge en nøkkellokalitet innenfor huleforskningen, med spor etter langvarig bosetting i stein-, bronse- og jernalder (Petersen 1910).

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 5-7: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM06 Helgebostadøya/Hestnessundet.

Verdivurdering: Delområde KM06 Helgebostadøya/Hestnessundet					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	
▲ Delområdet rommer mange og viktige automatisk fredete kulturminner, og de er bare i mindre grad påvirket av moderne utbygging infrastruktur. Verdien settes til **stor**.					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggings-alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Alt. 1	▲ Delområdet blir ikke direkte påvirket av det foreslåtte tiltaket. Dagens kraftverk er synlig fra deler av kulturmiljøet, først og fremst i nord. Teoretisk synlighetsmodell viser at det er svært stor grad av sammenfall mellom de delene av kulturmiljøet som kraftverket er synlig fra i dag på den ene siden, og de som blir visuelt påvirket av nye Hitra 1. Påvirkningen settes derfor til **ubetydelig**.				
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Tiltakets konsekvens					
Utbyggings-alternativ	+++/++++	+/++	0	-	- -	- - -	- - - -
Alt. 1	▲ **Ubetydelig konsekvens** for delområdet (0).				

5.2.7 Delområde KM07 Barmfjorden

Avgrensning

Delområdet omfatter arealer på begge siden av fjorden.

Avgrensingen er vist i figur 5-8.

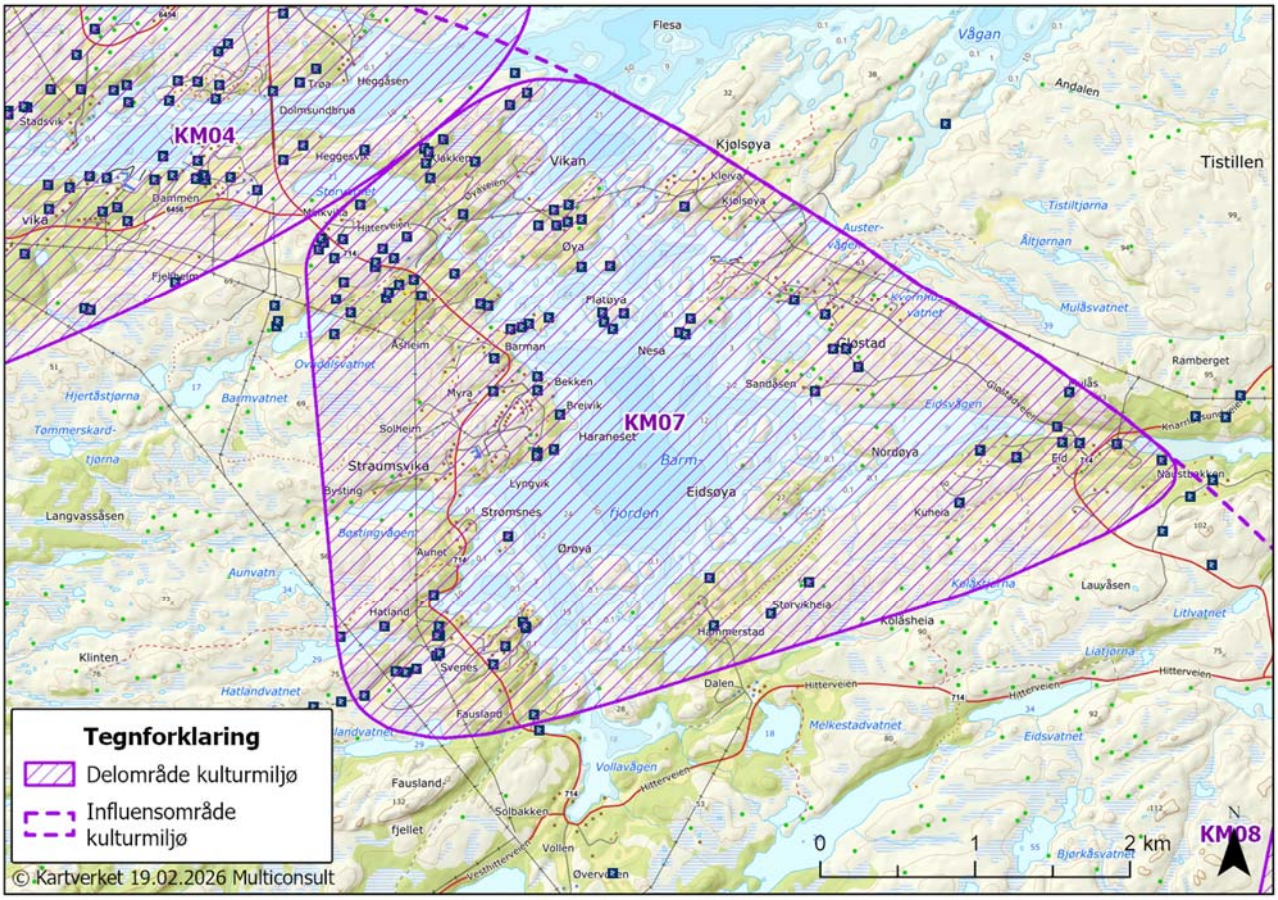

Figur 5-8: Kart over delområde KM07 Barmfjorden.

Beskrivelse

Delområdet har mange gravrøyser på nes og holmer, og gravfelt på Eid. Her er også registrerte steinalderlokaliteter, som ved Barman. Storstraumen er prioritert i kommunens kulturminneplan.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 5-8: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM07 Barmfjorden.

Verdivurdering: Delområde KM07 Barmfjorden					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	
▲ Delområdet rommer mange og viktige automatisk fredete kulturminner, og de er bare i mindre grad forstyrret av utbygging og nyere infrastruktur. Verdien settes til **stor**.					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggings-alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Alt. 1	▲ Delområdet blir ikke direkte påvirket av det foreslåtte tiltaket. Dagens kraftverk er synlig fra vesentlige deler av kulturmiljøet, først og fremst fra selve Trondheimleia og fra fastlandet. Teoretisk synlighetsmodell viser at det er svært stor grad av sammenfall mellom de delene av kulturmiljøet som kraftverket er synlig fra i dag på den ene siden, og de som blir visuelt påvirket av nye Hitra 1. Påvirkningen settes derfor til **ubetydelig**.				
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Tiltakets konsekvens					
Utbyggings-alternativ	+++/++++	+/++	0	-	- -	- - -	- - - -
Alt. 1	▲ **Ubetydelig konsekvens** for delområdet (0).				

5.2.8 Delområde KM08 Fillfjorden

Avgrensning

Delområdet omfatter først og fremst arealer på vestsiden av fjorden.

Avgrensingen er vist i figur 5-9.

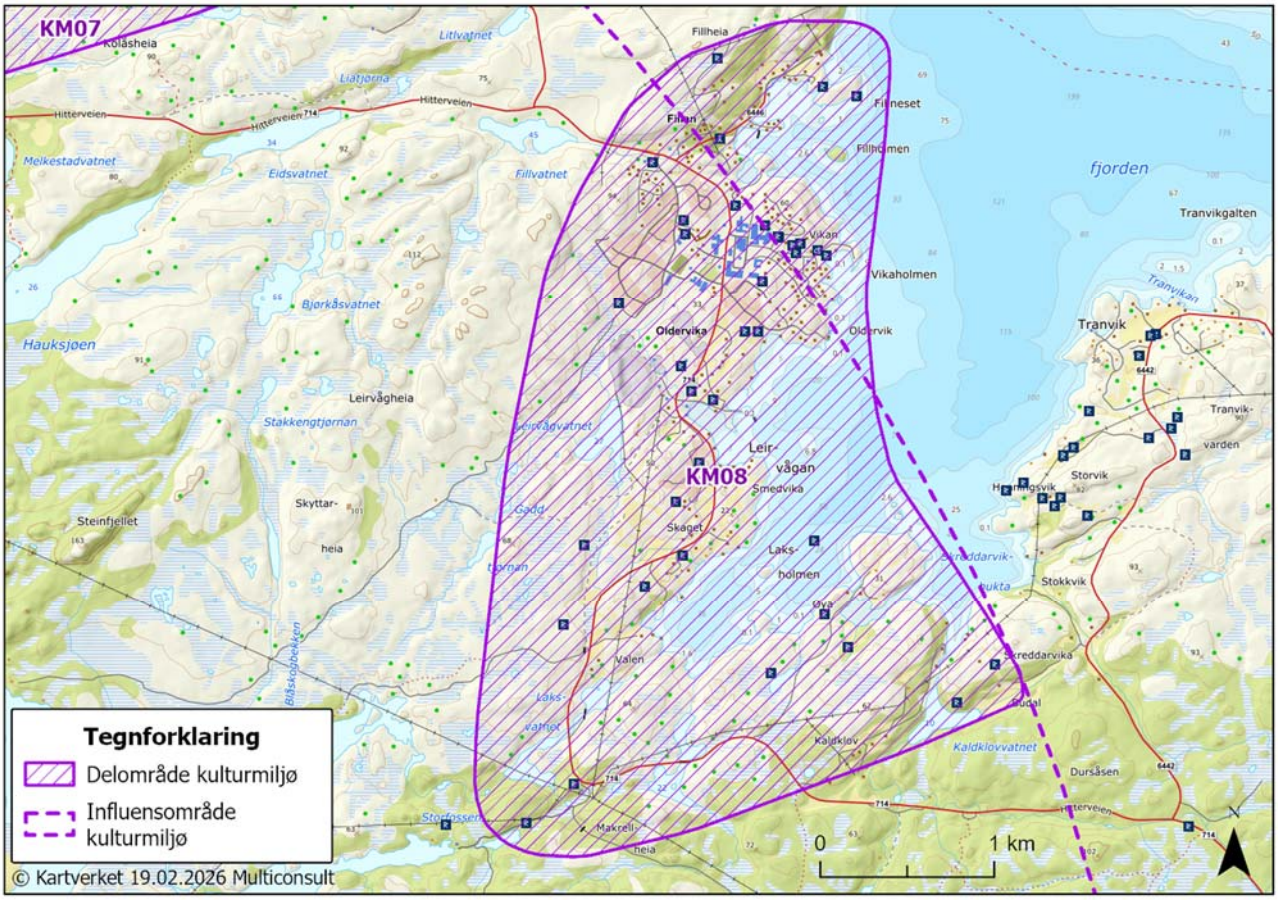

Figur 5-9: Kart over delområde KM08 Fillfjorden.

Beskrivelse

En del registrerte kulturminner på Fillan og Vikan, først og fremst steinalderlokaliteter. Her er også den listeførte Fillan kirke.

Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområdet

Tabell 5-9: Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM08 Fillfjorden.

Verdivurdering: Delområde KM08 Fillfjorden					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	
▲ Delområdet har flere registrerte kulturminner, men er også svært preget av kommunesenteret i Fillan og annen utbygging. Verdien settes til **middels**.					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggings-alternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Alt. 1	▲ Delområdet blir ikke direkte påvirket av det foreslåtte tiltaket. Dagens kraftverk er synlig fra vesentlige deler av kulturmiljøet, først og fremst fra selve Trondheimleia og fra fastlandet. Teoretisk synlighetsmodell viser at det er svært stor grad av sammenfall mellom de delene av kulturmiljøet som kraftverket er synlig fra i dag på den ene siden, og de som blir visuelt påvirket av nye Hitra 1. Påvirkningen settes derfor til **ubetydelig**.				
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Tiltakets konsekvens					
Utbyggings-alternativ	+++/++++	+/++	0	-	- -	- - -	- - - -
Alt. 1	▲ **Ubetydelig konsekvens** for delområdet (0).				

6 Trinn 2: Konsekvens av alternativer

6.1 Sammenstilling av konsekvenser

Det er gjort en sammenlikning av dagens Hitra 1 mot Nye Hitra 1 i sammenstillingen under, formelt sett via en mellomliggende sammenligning av nullalternativet/referansetilstanden mot dagens situasjon (alternativ NÅ). Dette er en forenklet vurdering som ligger utenfor det fastsatte utredningsprogrammet, og den er derfor ikke detaljert omtalt i den tabellariske gjennomgangen av hvert enkelt delområde i kapittel 5. Det er små forskjeller mellom dagens Hitra 1 og det Nye Hitra 1. Mindre og flere vindturbiner sammenlignet med større og færre utgjør liten forskjell for de fleste delområder. Med tanke på samlet belastning kan Nye Hitra 1 i stor grad sies å videreføre en samlet belastning som alt er der i dagens situasjon.

Sammenstilling av konsekvenser for ulike alternativer er vist i tabell 6-1.

Tabell 6-1: Oppsummering av konsekvens og samlet vurdering for de ulike alternativene.

Delområder	**Alt. 0** **Etter fjerning av dagens Hitra 1**	**Alt. 1** **Nye Hitra 1 bygd og dagens Hitra 1 fjernet**	**Alt. NÅ** **Dagens situasjon med dagens Hitra 1**	**Alt. 1 minus Alt. NÅ** **Forskjell dagens Hitra 1 og nye Hitra 1**
Delområde KM01	0	0	0	0
Delområde KM02	0	0	0	0
Delområde KM03	0	0	0	0
Delområde KM04	0	0	0	0
Delområde KM05	0	0	0	0
Delområde KM06	0	0	0	0
Delområde KM07	0	0	0	0
Delområde KM08	0	0	0	0
Samlet vurdering	Uten betydning	Uten betydning	Uten betydning	Uten betydning
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad	Som i dag, men med noe mindre arealbeslag	Ingen vesentlige konsekvenser	Ingen vesentlige konsekvenser	Ingen vesentlige konsekvenser
Rangering	1	2	(Ikke reelt alternativ)	(Ikke reelt alternativ)
Begrunnelser for rangering		Utbyggingsalternativet vurderes temmelig likt med nullalternativet for fagtemaet. Når de likevel rangeres ulikt, skyldes det a) at alt. 1 kan medføre en viss grad av konflikt med KM01, mens b) nullalternativet innebærer noe mindre arealbeslag enn i dag	-	-

6.2 Rangering av alternativer

Tiltaket vurderes å ha uvesentlige konsekvenser i forhold til fagtemaet.

6.3 Usikkerhet

Selv om det er gjennomført lovpålagte arkeologiske undersøkelser i området, kan hittil ukjente kulturminner bli avdekket i forbindelse med gjennomføringen av anleggsperioden. Det gjelder først og fremst anleggsveien. Arbeidet vil i så tilfelle måtte stanses og vurdering gjøres av regional kulturminnemyndighet, fylkeskommunen.

Hvordan effekten av tiltaket vil kunne virke inn på kulturminnene vil kunne oppleves subjektivt, men har med tilknytning til og kunnskap om kulturminnet å gjøre. Kulturminnemyndigheten skal operere med informerte, men likevel vektede vurderinger utfra sitt forvaltningsstandpunkt. Disse kan avvike fra konklusjonene i dette dokumentet.

7 Referanser

Databaser
Askeladden: www.askeladden.ra.no
Kulturminnesøk: www.kulturminnesøk.no
Unimus: www.unimus.no

Planer og veiledere
Hitra kommune 2020. *Plan for kulturminner*, 2020-2023.
Häggström, Leif 2013. *Vindkraft & kulturmiljö. Vindkraftens påverkan på kulturmiljön – metoder och exempel*. Naturvårdsverket.
Klima- og miljødepartementet 2021. *Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis*.
Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet 2021. *Forskrift om konsekvensutredninger*.
Miljødirektoratet 2019. *Konsekvensutredninger: anerkjent metodikk og databaser for innhenting av data*.
Miljødirektoratet 2023. *Konsekvensutredninger for klima og miljø. Veileder* M-1941.
Norges vassdrags- og energidirektorat 2008. *Visuell innvirkning av vindkraftanlegg og kraftledninger på kulturminner og kulturmiljø*. NVE-veileder 3-2008.
Trøndelag fylkeskommune 2021. *Mangfoldige Trøndelag – oversikt over regionalt og nasjonalt verneverdige kulturmiljø, kulturlandskap og fartøy*. Vedlegg til Regional plan for kulturmiljø i Trøndelag 2022–2030.

Rapporter
Pettersen, Kristian 1999. *Tilleggsregistreringer på Hitra i forb. med KU for vindkraftverk på Eldsfjellet*. Sør-Trøndelag fylkeskommune.
Pettersen, Kristian 2010. *Arkeologiske registreringer langs vei til Eldsfjellet vindmøllepark 2004*. Sør-Trøndelag fylkeskommune.
Trøndelag fylkeskommune 2025. *Hitra kommune. Tilbakemelding etter gjennomført arkeologisk registrering i forbindelse med områderegulering for Nye Hitra 1 Vindpark*.

Litteratur
Fugelsøy, Maurits 1958. *Hitra: Øya og folket 1*. Hitra: Hitra-kommunene.
Håkon Hermanstrand 2017. Sørsamisk mangfold – «Findstue» og «Søfinnerne». Forskning.no: https://blogg.forskning.no/i-grenseland-sorsamisk-i-midt-norge/sorsamisk-mangfold--findstue-og-sofinnerne/1097155, lest 18.02.2026.
Kulturutvalget, Hitra kommune 1975. *Kulturminner på Hitra*. Hitra: Hitra kommune.
Theodor Petersen 1910. *Hestneshulen. Beretning om undersøkelsen av en forhistorisk boplads paa Hitteren*. Trondhjem: DKNVS.
Theodor Petersen 1935. *Et forhistorisk hvetefund fra en boplass på Hitra, Sørtrøndelag*. Trondheim: DKNVS.
Sylvester, Morten 2005. Sjømannens gjestebok. *Spor* 2-05, s. 18-21.
Walberg, Øystein 2007. Varsel om ufredstider i gamle dager. *Årbok Nord-Trøndelag historielag* 2007. s. 155-174.

Vedlegg 1 – Trøndelag fylkeskommune 2025. Tilbakemelding etter gjennomført arkeologisk registrering i forbindelse med områderegulering for Nye Hitra 1 Vindpark

Trøndelag fylkeskommune
Tröndelagen fylhkentjïelte
Seksjon Kulturminner

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Vår dato:	04.06.2025	**Vår referanse:**	202510466-7	**Vår saksbehandler:**
Deres dato:		**Deres referanse:**	202501542	Anne Haug

Hitra kommune. Tilbakemelding etter gjennomført arkeologisk registrering i forbindelse med områderegulering for Nye Hitra 1 Vindpark.

Trøndelag fylkeskommune har utført den varslede arkeologiske registreringen i forbindelse med områderegulering – Nye Hitra 1 vindpark, Hitra kommune.

Det er tidligere gjennomført arkeologiske registreringer i forbindelse med Hitra 1 og 2 i 1999, 2000 og 2010. I forbindelse med disse registreringene ble det registrert i alt 12 steinalderlokaliteter langs plangrensen for anleggsveien. Disse har Askeladden id 113690,113685, 113691, 113686, 113693, 113689. 113692, 113688, 113687, 212820, 212839 og 212840. Alle lokalitetene er automatisk fredet. Det ble i liten grad gjennomført registreringer på Eldsfjellet.

Fokus for denne registreringen var en kontrollregistrering av kjente lokaliteter og om mulig avdekke nye lokaliteter. Selv om Nye Hitra 1 i store trekk skal holde seg til dagens infrastruktur og de samme plangrensen som for 25 år siden, vil det likevel være behov for noe utvidelse av anleggsveien, samt etablering av nye mastefester oppe på Eldsfjellet til de nye vindturbinene. Vi ønsket i tillegg å gjennomføre en mer systematisk registering oppe på Eldsfjellet med fokus på nye mastefester.

Den arkeologiske registreringen ble gjennomført i uke 20 og 21.
Nedenfor følger en liste over nye funn som ble gjort:

- AID 330162 – Funnsted for flintavslag – Løsfunn / uten vern
- AID 330164 – Funnsted for flintavslag – Løsfunn / uten vern
- AID 113693 – Steinalderlokalitet registrert i 2000 – utvidet lokalitetsgeometri med to positive prøvestikk – Automatisk fredet
- AID 330174 – Bogastelle – Automatisk fredet
- AID 330175 – Bogastelle – Automatisk fredet
- AID 330190 – Varde – uten vern
- AID 330191 – Varde – uten vern
- AID 330192 – Varde – uten vern

- AID 330193 – Varde – uten vern
- AID 330194 – Varde – uten vern
- AID 330195 – Varde – uten vern

Kulturminnene er lagt inn i Riksantikvarens nasjonale kulturminnedatabase Askeladden. Kartfestingen er digitalt tilgjengelig gjennom Askeladdens WMS-tjeneste.

Kommentarer til nye funnområder
De to funnstedene for flint AID 330162 og 330164 består av enkeltstående prøvestikk med funn av flintavslag. Etter vår vurdering er funnstedene ikke tilstrekkelig til å kvalifisere for en lokalitet med sikringssone, og funnene er lagt inn i Askeladden som *Funnsted – Ikke fredet.* Dette betyr at funnstedet ikke vil være til hinder for en utvidelse av veien jf. den planavgrensningen vi har registrert i forhold til.
Vi gjør likevel oppmerksom på at begge funnstedene ligger i nærheten av allerede registrerte lokaliteter med automatisk fredning.

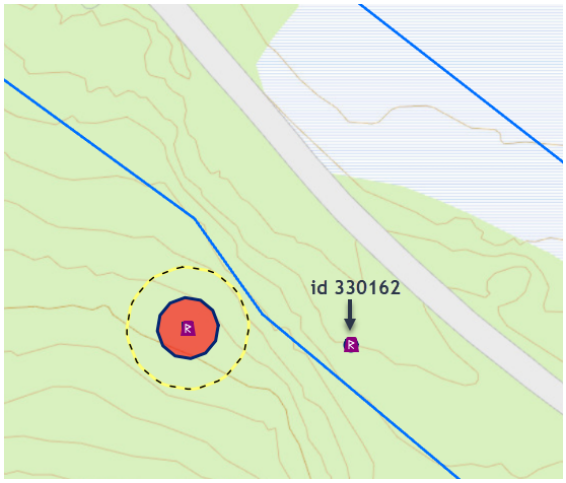

Id 330162 =Funnsted for flint

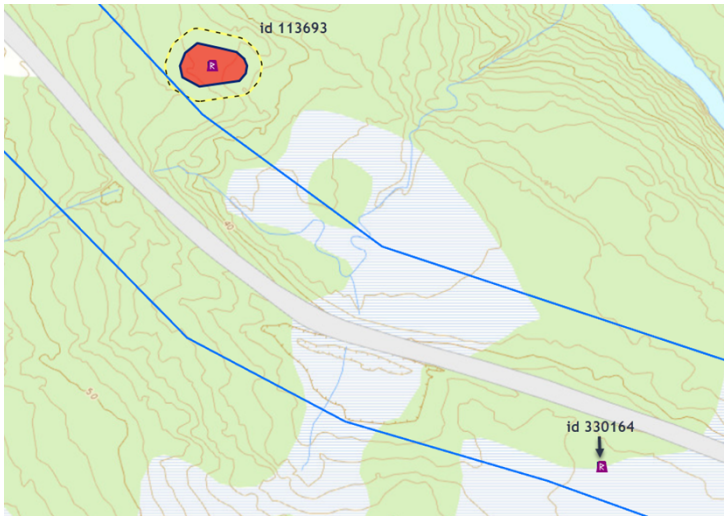

Id 113983 = utvidet geometri for steinalderlokalitet registrert i 2000

Id 330164= Funnsted for flint

Når det gjelder AID 113693 ble det gjort funn av flintavslag i to prøvestikk og lokalitetsgeometri er derfor utvidet til å dekke disse. Så vidt vi kan se vil plangrense for anleggsveien ved utvidelse av lokaliteten gå litt inn i sikringssonen, og det må søkes om dispensasjon for inngrep i sikringssone hvis veien må utvides akkurat her. Dette anser vi som uproblematisk, men en dispensasjon må gis.

Det ble videre gjort funn av 2 bogasteller oppe på Eldsfjellet AID 330174 og 330175. Begge er lagt opp med stein i en tydelig hesteskoform, men noe utrast og mosegrodd. Bogasteller av denne typen har vært i bruk helt fra steinalder og opp til moderne tid. Bogastellene ble ofte brukt i kombinasjon med andre fangstanlegg, for eksempel ledegjerder. Da kunne jegeren ligge i ly med pil og bue eller armbrøst for å komme tett på dyra.
Bogastellene kan være vanskelig å datere da de har sett lik ut over lang tid, men det er sannsynlig at de går tilbake til jernalder / middelalder og før man begynte med krutt. Begge bogastellene er lagt inn med automatisk fredning og vi håper de kan tas vare på innenfor planen. Hvis ikke må det søkes om tillatelse til inngrep for disse.

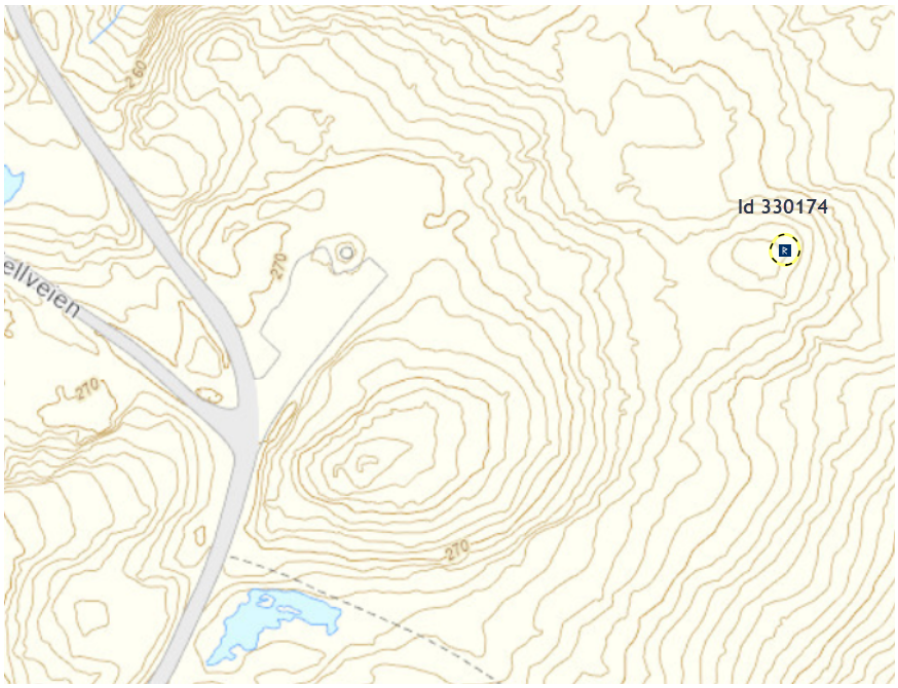

Id 330174 = Bogastelle

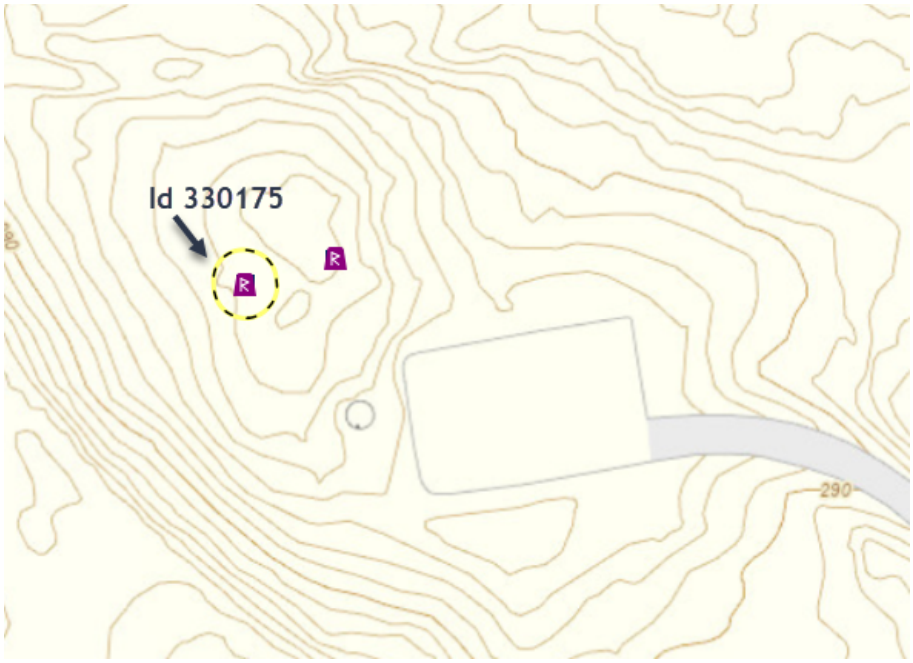

Id 330175 = Bogastelle

I tillegg er det registrert 6 varder på toppen av Eldsfellet. Disse er lagt inn som arkeologisk minne uten automatisk vern. Vi viser til kulturminnedatabasen Askeladden for plassering av disse. Vi anmoder om bevaring hvis mulig, men ettersom vardene ikke er automatisk fredet, kan vi ikke kreve dette.

I tillegg til nye registrerte kulturminner som er beskrevet her, viser vi til allerede kjente automatisk fredete kulturminner som ligger i Askeladden.

Hvis det er behov for sosi/ shapefiler for kulturminnene så gi oss beskjed så skal vi sende det over til dere, men ellers viser vi til Askeladden sin VMS – tjeneste for de opplistede kulturminner.

Behov for en mindre tilleggsregistrering
I etterkant av registreringen har vi oppdaget et lite område SØ i planområdet ved Tverrfjellet som arkeologene ikke fikk tilgang til grunnet anleggsarbeid i området. Her finnes det eldre opplysninger om et mulig bogastelle som vi ønsker å sjekke ut ved anledning. Vi håper det er greit at vi tar kontakt med driftsleder Hugo Solbakken for tilgang til området. Når dette blir er vi litt usikre på enda, men vi vil ta det i forbindelse med et annet oppdrag på Hitra. Vi ber om tilbakemelding på at dette er i orden.

Handlingsalternativer
Det videre planarbeidet må ta hensyn til de registrerte kulturminnene. I slike tilfeller er det tre mulige handlingsalternativer;

• Alternativ 1: Kulturminnene sikres ved å regulere kulturminneområdet til bevaring gjennom bruk av hensynssoner

• Alternativ 2: Det søkes om dispensasjon fra fredningen for hele eller deler av kulturminneområdet slik at kulturminnene kan graves ut arkeologisk og området nyttes til andre formål.
• Alternativ 3: Området med kulturminner tas ut av planen.

Alternativ 1: Bevaring ved hensynssone d) H730
Det tas hensyn til de automatisk fredete kulturminnene som finnes innenfor planområdet gjennom å regulere selve kulturminnene og sikringssonen til hensynssone d) H730, båndlagt i henhold til kulturminneloven.
• Kulturminnene inkl. sikringssone skal merkes i plankartet som hensynssone d) H730 – båndlegging etter lov om kulturminner.
• I planbestemmelsene tas det inn en egen § under Hensynssoner:

> H730 - Båndlegging etter lov om kulturminner – Hensynssone d)
> *«Kulturminnene H730_1 er automatisk fredet etter kulturminnelovens § 4. Det samme er en sikringssone i et 5 meters bredt belte fra kulturminnenes ytterkant jfr. kulturminnelovens § 6. Inngrep i grunnen eller andre tiltak som kan virke inn på de automatisk fredete kulturminnene innenfor hensynssone H730 er ikke tillatt uten etter dispensasjon fra kulturminneloven. Søknad skal sendes regional kulturminneforvaltning i god tid før arbeidet er planlagt igangsatt.»*

Alternativ 2: Det søkes om dispensasjon fra fredningen. jf. kulturminnelovens § 8.4.
De påviste kulturminnene er automatisk fredet etter kulturminnelovens § 4 og det er forbud mot inngrep i automatisk fredete kulturminner, jf. kulturminnelovens § 3. Imidlertid foreligger det anledning til å søke om dispensasjon fra fredningsbestemmelsen for å få frigitt kulturminnene og bruke området til andre formål.

Dersom en reguleringsplan er i konflikt med automatisk fredete kulturminner skal det, i henhold til kulturminneloven § 8 fjerde ledd, i forbindelse med behandling av reguleringsplanen tas stilling til om det kan gis tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner som blir berørt av planen. Fylkeskommunen/Sametinget er rette myndighet til å fatte avgjørelse i slike saker, jf. forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 3 andre ledd.

Dersom tiltakshaver ønsker å søke om dispensasjon for en eller flere av de automatisk fredete kulturminnene, vil fylkeskommunen sette i gang en dispensasjonsbehandling når planen er ute på offentlig ettersyn. Fylkeskommunen oversender da saken til NTNU Vitenskapsmuseet og ber om en faglig tilrådning i saken, samt prosjektbeskrivelse og budsjett for en eventuell utgravning av kulturminnene. Fylkeskommunen avgjør så på bakgrunn av denne faglige tilrådningen og en helhetsvurdering av saken hvorvidt en dispensasjon kan gis, og eventuelt med hvilke vilkår. Spørsmålet om dispensasjon blir avgjort i fylkeskommunens endelige uttalelse til planen, og dispensasjonen skjer formelt først gjennom kommunens planvedtak.

Gis det *ikke* dispensasjon fra kulturminneloven må hele eller deler av områdene innenfor reguleringsplanen reguleres til hensynssone d) med formål bevaring, slik som foreslått under alternativ 1.

Vilkår ved eventuell dispensasjon
Vilkår for en dispensasjon vil ofte være krav om arkeologisk utgravning for å sikre kulturminnenes vitenskapelige kildeverdi før disse blir fjernet. En slik utgravning kan først skje etter at planen er vedtatt, men før man setter i gang med utbygging/tiltak.
I henhold til kulturminneloven § 10 skal arkeologiske granskinger bekostes av tiltakshaver. Riksantikvaren fatter vedtak etter kml § 10 etter at reguleringsplanen er vedtatt.

Utforming av reguleringsplankart og -bestemmelser
Finner fylkeskommunen at det kan gis dispensasjon fra den automatiske fredningen gjennom planvedtak må eventuelle vilkår i tilknytning til dispensasjonen tas inn i reguleringsbestemmelsene.

Normalt skal følgende tegnes i plankart og i reguleringsplanens bestemmelser:

• Kulturminnene med sikringssone skal merkes i plankartet som Bestemmelsesområde og gis nr. #km1.
• Følgende tekst skal tas inn i reguleringsplanens fellesbestemmelser:

> *«§ Arkeologiske utgravninger - bestemmelsesområde #km1: Før iverksettingen av tiltak i medhold av planen skal det foretas arkeologisk utgravning av de berørte automatisk fredete kulturminner id.xxxxx og som er markert som bestemmelsesområde #km1 i plankartet. Det skal tas kontakt med Trøndelag fylkeskommune i god tid før tiltaket skal gjennomføres slik at omfanget av den arkeologiske granskingen kan fastsettes.»*

Dersom fylkeskommunen innvilger dispensasjon uten vilkår om arkeologisk granskning, kan følgende tekst benyttes:

> *«Bestemmelsesområde #km XX og #km XX kan fjernes uten krav om arkeologiske undersøkelser.»*

Spørsmål?
Ta gjerne kontakt dersom det skulle være spørsmål eller behov for avklaringer eller råd i den videre prosessen. Dersom det er ønskelig å søke om dispensasjon for noen av kulturminnene, er det en fordel å opprette dialog om dette tidlig i prosessen.

Regning for utført feltarbeid og arkeologisk rapport ettersendes når dette er ferdigstilt.
Vi takker for et godt samarbeid så langt.

Med vennlig hilsen

Anne Haug
Seniorrådgiver/arkeolog

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Kopimottaker:
HITRA KOMMUNE